

LINSTOWS ØSTKANTREGULERING

Hvis man idetheletatt kan si at Linstow inntar en plass i almenhetens bevissthet, så er det som slottets byggmester og Carl-Johans gatens planlegger.

Det lar sig vanskelig avgjøre hvilket av disse arbeider bør vurderes høiest, særlig da de på den ene side er intimt knyttet til hverandre og bør sees under ett, mens de på den annen side representerer to ulike arkitekturopgaver.

Imidlertid er det å bemerke at slottet står som et avsluttet hele, Carl-Johans gate derimot er bare blitt et bruddstykke; den første og eneste reprise av en stortenkt idé som viser oss at Linstows største arkitektoniske innsats kanskje var som byplanlegger, rettere sagt som planlegger av en enkelt by — hovedstaden. Han er den første siden Christian IV, — eller for å yde alle full rettferdighet — den første siden det Scheel-Schøllerske projekt blev fremlagt, som eier en produktiv urbanitetsfølelse, en forståelse av at byen som samfund ikke bare må sees fra et juridisk standpunkt, men at der er utallige sociale, etiske og estetiske faktorer som spiller inn. Ut fra slike forutsetninger kan man da ikke gjerne annet enn beklage at hans ideer aldri blev realisert annetsteds enn på papiret.

Flere kjensgjerninger vidner om Linstows visionære evner, hans instinktmessige følelse av byens muligheter, og hans klare blikk for nødvendigheten av en rasjonell ordning av byens fremtidige vekst. Positiv som han var av naturen, skisserte han nemlig op sine ideer i en stor plan — en slags fremtidig generalbyplan — hvis eneste feil egentlig var at den var for forutseende og djerv til å kunne vinne samtidens bifall. Det kan ha sin historiske interesse å se nærmere på dette projekt, vi følger lett dets utvikling.

Det begynner med problemet å føre en vei til slottet fra den daværende by, men det er tydelig å spore at jo mere Linstow fordyper sig deri, jo flere muligheter demrer for ham og jo mere økes planen. Snart omfatter den en partiell byutvidelse og vokser så som en lavine til den tilslutt gjelder ikke bare for byen, men også for havnen, forstædene og det omkringliggende veinett. Carl-Johans gatens anleggshistorie er altfor kjent til at det skal redegjøres for den her. Det samme gjelder for det propagandaskrift Linstow utgav under titelen «Forslag angaaende en Forbindelse mellem Kongeboligen og Christiania By». I denne siste er det dog et par bemerkninger som fortjener en nærmere omtale. Det er forfatterens forslag til en innlemning av forstædene i byen, og hvorledes disse kunde utnyttes. Piperviken til en havneutvidelse; Hammersborghøiden til tomt for byens nye sognekirke. Fra et reguleringssynspunkt er det allikevel mest interessant å se hvorledes Linstow påpekte at «skulde det lykkes at ordne Byens Gader med Tiden saaledes, at en lige eller næsten lige Gade i Forlængelse af Alleen til Kongeboligen førtes til Kirkestrædet, og man dernæst med Tiden forlængede Gaden forbi Glasmagasinet (Østbanestasjonens nuværende tomt) til Elven og derfra ved Bro lige til Oslo, vilde Christiania uden Tvivl vinde særdeles meget i Bekvemmelighed og Skjønhed.»

Linstow lot det ikke bli med tanken. Han arbeidet videre med sin idé og fremla også en plan. Denne blev imidlertid straks ødelagt under næsten dramatiske omstendigheter, så hele vårt kjennskap til den skriver sig utelukkende fra en avisartikkel av maleren Balke. Da projektets historie kaster lys over endel interessante momenter, skal den gjengis her med malerens egne ord. Vi får derved ikke bare et billede av myndighetenes utpregede sneversynthet og konservatisme, men historien gir oss også et glimt av Linstows talent, hans fremsynthet og hans temperament. Balke skriver: «I Forening med Slotsintendant Linstow, udarbeidede jeg Aaret 1848 et Kart eller Skisse over Byens fremtidige Bebyggelse og over Reguleringen af Havnebassinet m. m. ledsaget af en udførlig Fremstilling om Nødvendigheden og Hensigtsmæssigheden af, at der baade med Hensyn til Bebyggelse og Regulering i flere Retninger, i Tide toges saadanne Foranstaltninger at man ikke for Eftertiden skulde støde paa alt for mange Vanskeligheder og Ulemper, naar der paa Grund af Byens stærke Op-

komst og den Udvikling, som den allerede da maatte forudsees efterhaanden at ville tage, blev Spøragsmaal om nye Anlæg eller Udvidelse af ældre. Saaledes gik hin Fremstilling blandt andet ud paa at Toldboden burde forflyttes til det indre Havnebassin og med sine Pakboder anlægges paa den nuværende Jernbanetomt, at Akerselven opmudredes saa langt opover som muligt for at Kul-, Salt- og Kornfartøier kunde oplosse sine Ladninger lige ved de Pakboder som efterhaanden ville blive opførte langs Elven, eller for paa begge Sider af denne at koncentrere den tungere Varekjørsel, mens Havnebassinet selv antoges at vilde blive fuldt optaget af den øvrige Seil- og Dampskibstrafik. Benyttelsen af et af Naturen selv saaledes anvist Befordringsmiddel, som Akerselven, var ikke nogen af Linstow eller mig udklækket ny Idé, men den havde sit Udspring fra hvad vi i Udlandet havde seet og erfaret, blandt andet i Havre, hvor en storartet Opmudring havde maattet foregaa for at udvide den paa Grund af Trafikens Tiltagen alt for snevre Havn. Sagen blev ogsaa af Linstow og mig foredraget for Finantschefen, daværende Statsraad Vogt, der efter at have paaheørt vore Grunde blot gav os det lakoniske Svar: «Jeg kan merke at I begge to have været i Udlandet.» Linstow, der især førte Ordet hos Statsraaden, og som var en ærekjær Mand, der ved sin Optræden troede at handle i den gode Sags Tjeneste, blev herover saa fornærmet at han i Departementsgaarden rev Kartet istykker, og hermed var da Sagen for-tiden skrinlagt.»

Vi kan idag ikke annet enn beklage denne mangel på forståelse.

Var Linstows forskjellige forslag til ordning av de østlige bydeler blitt tatt op til alvorlig behandling og mer eller mindre satt ut i livet, vilde meget være vunnet av det byen nu må savne.

Rent bortsett fra havneopmudringen vilde Vaterland, Grønland og Gamlebyen være blitt nær knyttet til selve byen, og Oslo vilde idag ha hatt den store — like øst-vest gående — åre som nu så hårdt trenges.

Harald Hals jr.